

роні складу злочину автором формується пропозиція, що під час дослідження злочину до факультативних ознак суб'єктивної сторони злочину слід відносити мету вчинення злочину.

Ключові слова: склад злочину, суб'єктивна сторона злочину, вина, мета злочину, мотив злочину, умисел, кваліфікація злочину, результат злочину.

Veresha R. V. The main phenomenological aspects of the criminal intent

This paper considers the problems of the criminal and legal characteristics of criminal intent. The author analyzed the peculiar features of criminal intent as an element of mens rea. The conducted analysis allows stating that the criminal law of certain countries displays a tendency of mostly recognizing criminal intent not as an obligatory element of crimes. The paper substantiates the need for recognizing criminal intent as one of the elements of mens rea, which will allow determining the real intent of the crime and administering the appropriate type and amount of penalty. The study determined that criminal intent is a psychological phenomenon. Therefore, the issues of its analysis and study should be solved at levels, related to psychology and criminology, which will affect the research results, obtained within the framework of one scientific branch, and the setting of research questions and elaboration of conceptual elements regarding this subject in other scientific branches. The paper defines criminal intent, which should be viewed as substantial and outlined features of a conscious imaginary image of the future desired result, which determines the orientation and ordering of various types of criminal activity. Based on a scientific approach to the theoretical determination of intent in criminal law and its place in the mens rea of corpus delicti, the author suggests relating criminal intent to the optional elements of mens rea.

The dialectic method provisions of scientific cognition of social and legal phenomena, its laws and categories lay the foundation for the methodology of the study of criminal and legal characteristics of criminal intent. The study successively applied such general scientific research methods as systems, historical, logical, functional, etc.

The criminal law of certain countries provides for an opportunity to determine the intent in certain types of intentional crimes. Determining criminal intent as an element of mens rea will allow determining the actual intent of crime and administering the appropriate type and amount of penalty.

Criminal intent should be viewed as substantial and outlined features of a conscious imaginary image of the future desired result, which determines the orientation and ordering of various actions, aimed at the commission of a crime. Since criminal intent affects the degree of the criminal act, the legislator can recognize it as a classifying element in certain corpora delicti. Criminal motive and criminal intent are different elements of mens rea, which require separate determination during crime investigation.

Key words: corpus delicti, mens rea, guilt, criminal intent, motive of crime, intention, classification of crime, crime result.

DOI: 10.33.66.3/2524-017X-2019-10-41-45

УДК 340

*Тарас Олегович Дідич,
доцент кафедри теорії права та держави
юридичного факультету Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

МОНІТОРИНГ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРАВОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ: ПІЗНАВАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Постановка проблеми. Важливим елементом наукового дослідження є пізнавальні аспекти, що характеризують досліджуване явище чи процес як елемент реальності, відображаючи на темпоральному рівні його поточні, реально існуючі на момент пізнання, особливості. Їх вивчення дає змогу виявити та узагальнити сучасний стан розвитку досліджуваного явища чи процесу, здійснити їх критичний аналіз, з'ясувати наявні недоліки функціонування, виокремити перспективи розвитку, сформулювати і обґрунтувати шляхи їх удосконалення. Зазначений вектор наукового дослідження пов'язаний із встановленням та узагальненням особливостей досліджуваного явища чи процесу крізь призму їх сучасного стану розвитку, що можливо здійснити шляхом проведення відповідного моніторингу, як засобу пізнання. Це забезпечить можливість: по-перше, акумулювати результати теоретико-правових досліджень, узагальнити їх та встановити особливості доктринального розуміння стану розвитку досліджуваного явища; по-друге, екстраполювати результати теоре-

тичного наукового дослідження у практику його існування і функціонування; по-третє, здійснити критичний аналіз стану розвитку досліджуваного явища шляхом співвіднесення його реально існуючих особливостей із теоретично обґрунтованими моделями його розвитку з метою з'ясування позитивних і негативних аспектів його існування та функціонування, можливих шляхів удосконалення його якісних характеристик.

Актуальність наукового пізнання закономірностей сучасного стану розвитку правоутворення крізь призму його моніторингу підтверджується особливостями самого явища «утворення права», що є складовим елементом правової реальності, залежить від розвитку суспільства і впливає на нього, а отже, розвивається під впливом різноманітних факторів суспільного життя, набуваючи нових характеристик. Розвиток правоутворення є об'єктивно зумовленим і може бути досліджений насамперед з точки зору сучасного стану утворення права. Таке дослідження дасть можливість проаналізувати правоутворення під кутом зору його темпоральних аспектів, що, з одного боку, зумовлюють його особливості в сучасних умовах, а з іншого – визначають потенційні перспективи розвитку утворення права, дають змогу змоделювати утворення права в майбутньому, виокремити і обґрунтувати можливі шляхи його удосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічним підґрунтям підготовки цієї наукової роботи стали погляди вітчизняних теоретиків права: С. В. Бобровник, Т. З. Гарасиміва, І. С. Гриценка, Ж. О. Дзейко, М. І. Козюбри, А. М. Колодія, В. М. Косовича, Л. А. Луць, Б. В. Малишева, Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко, О. В. Петришина, М. О. Теплоука, Ю. С. Шемшученка, І. Д. Шутака, О. І. Ющика та ін., в яких розкрито окремі аспекти правоутворення як явища теоретико-правового характеру, та представників галузевих юридичних наук: конституційного права (М. О. Баймуратов, О. В. Батанов, О. П. Васильченко, О. В. Марцеляк, Н. А. Мяловицька, О. В. Скрипнюк, В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко, Н. Я. Якимчук); адміністративного права (В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, В. М. Бевзенко, П. В. Діхтієвський, Р. С. Мельник, С. О. Мосьондз, В. П. Нагребельний, А. А. Пухтецька); міжнародного права (А. І. Дмитрієв, О. В. Задорожній); кримінального права (П. П. Андрушко, З. А. Загіней, О. О. Кваша, О. М. Костенко); цивільного права (Р. О. Стефанчук, Є. О. Харитонов), які досліджували окремі аспекти сучасного стану утворення права крізь призму проблематики розвитку галузевого законодавства та його удосконалення. Однак, й досі для окресленої проблематики притаманний плюралізм наукових підходів з більшості питань, тоді як окремі з них, навпаки, залишаються недостатньо дослідженими і висвітленими у наукових працях.

Мета дослідження. Особливості теми наукової роботи визначають специфіку поставленої мети: здійснити аналіз та узагальнити наявні в юридичній науці наукові погляди вчених щодо проблематики сучасного стану утворення права, а також визначити пізнавальний потенціал його моніторингу.

Методи та процедури дослідження. Методологічну стратегію наукового дослідження становить феноменологічний методологічний підхід, що дозволяє розкрити сучасний стан правоутворення як реально існуюче явище правової дійсності. Методологічну основу дослідження складають методи наукового пізнання, зокрема герменевтичний метод, що використано для аналізу змісту норм міжнародного права та норм, закріплених у чинному законодавстві України, доктринальних поглядів вчених, що представлені в юридичній літературі, які відображають особливості сучасного правоутворення в Україні, а також праксеологічний метод, що застосовано для визначення особливостей правоутворення як сфери життєдіяльності суспільства.

Основні результати дослідження. У сучасній юридичній науці досліджувана проблема вивчається досить неоднозначно, що пояснюється значною дискусійністю категоріального розуміння правоутворення; суттєвою активізацією утворення права, що відбувається під впливом потреб сучасного стану суспільних відносин; невизначеністю перспектив утворення права, що зумовлено відсутністю єдиного доктринального концептуального тлумачення утворення права. Аналіз наукових поглядів засвідчує, що більшість учених до характеристики сучасного стану утворення права підходять з точки зору його залежності від розвитку суспільства. Отож, сучасний стан правоутворення пов'язується з особливостями розбудови суспільства, що характеризується як перевагами, так і відповідними недоліками процесу утворення права. На думку Е. В. Богмацери, утворення права є таким, що відповідає об'єктивно сформованим суспільним відносинам. Суспільство – явище динамічне, яке постійно змінюється, змінюються й реалії та умови суспільного життя, в яких повинна діяти правова норма, а це і призводить до об'єктивної необхідності зміни, доповнення або скасування норм права,

тобто відбувається сам процес утворення права [1, с. 3-4]. Зазначене дозволяє зробити висновок про змінність саме комунікативних зв'язків між суб'єктами соціуму, що зумовлюють і в подальшому становлять зміст змін усередині самого суспільства, відповідно, визначають зміни і в утворенні права. Тому і відповідь на питання про стан, проблеми і перспективи утворення права слід вивчати крізь призму змін комунікативно-інституційного характеру. Деякі вітчизняні вчені розкривають особливості сучасного правоутворення з точки зору його інструментального призначення та ефективності функціонування. У результаті сучасний стан розвитку утворення права можна уявити як комплекс різних форм і способів виникнення і буття права, його упорядкування і розвитку, а також як результативність їх функціонування, стан упорядкованості права та його дієвості. Зі свого боку Л. М. Шестопалова так само характеризує сучасний стан утворення права крізь призму поєднання соціального і формально юридичного в утворенні права, вказуючи на те, що зазначені аспекти не лише визначають виникнення і буття права, а й зумовлюють подальший розвиток права, його ефективність і дієвість [2, с. 105-106], отже, і дослідження теоретико-правових і прикладних аспектів сучасного стану утворення права має охопити в собі, в тому числі, й питання перспектив його розвитку та ефективності.

Досить поширеними в юридичній науці є погляди вчених, які критично розкривають проблеми сучасного утворення права шляхом виокремлення та характеристики недоліків сучасного правоутворення. Переважно недоліки сучасного утворення права виокремлюються і аналізуються опосередковано, шляхом аналізу наявних проблем правового регулювання, недосконалості законодавчої бази, неефективності діяльності суб'єктів правотворчості, поганої організації діяльності та функціонування держави, органів державної влади, їх взаємодії із недержавними суб'єктами тощо. Недоліки сучасного правоутворення виявляються у непослідовності розвитку суспільних відносин, що призводить до непослідовності розвитку права, його застарілості або невиправданого випереджаючого характеру розвитку [3, с. 22-23; 4, с. 35-37; 5, с. 44-45; 6, с. 7-8]; посиленні конфліктності інтересів у суспільстві, що значно ускладнює можливість винайдення ефективної моделі впливу права [7, с. 15-16]; відсутності ефективних механізмів своєчасного та повного виявлення об'єктивної необхідності утворення права, що призводить до невідповідності утвореного права об'єктивним потребам розвитку суспільства [8, с. 321-323]; непрофесійності суб'єктів творення права, результатом чого є неякісне формальне закріплення норм права, що в подальшому призводить до високої змінюваності законодавчої бази [9, с. 4-5] тощо.

Водночас у юридичній науці обґрунтовано різноманітні ідеї вчених щодо недоліків утворення права, які мають авторський характер та відображають окремі аспекти утворення права, які деструктивно впливають на цей процес, несуть в собі потенційну загрозу якості права. Цікавими є висновки О. Ю. Калініна, який розкриває недоліки сучасного стану утворення права з точки зору його суб'єктивної зумовленості. Вчений наголошує, що криза утворення права виявляється у відповідних дефектах, таких, як: помилки з боку законодавця в процесі правотворення. Залежно від причини виникнення їх можна класифікувати як помилки: змісту цінностей; оцінки можливостей; юридичної техніки; зловживання законодавцем владними повноваженнями [10, с. 18].

На нашу думку, найбільш вдало та обґрунтовано до проблеми сучасного стану розвитку утворення права підходить А. А. Соколова. Незважаючи на те, що вчена розкриває особливості сучасного стану розвитку утворення права на прикладі Республіки Білорусь, проте більшість обґрунтованих положень характерні й для сучасного утворення права в Україні. Вчена характеризує стан розвитку утворення права з точки зору наявності «позитивних і негативних тенденцій» [11, с. 727]. Це дало можливість вченій не лише їх виокремити, а й надати їх характеристику. Серед позитивних тенденцій А. А. Соколова виокремила: високий ступінь розвитку кодифікаційної роботи, раціональне правове та організаційне забезпечення законодавчої і підзаконної діяльності. Водночас негативними тенденціями є: відсутність узгодженості в системі законодавства; порушення ієрархії нормативно-правових актів; недостатній рівень ефективності механізму їх забезпечення та реалізації; відсутність всестороннього прогнозування економічних, соціальних та інших наслідків прийняття нормативно-правових актів, недостатність соціологічного дослідження ефективності їх реалізації; недостатність наукового та соціологічного забезпечення законотворчої діяльності; низький рівень використання демократичних інститутів в утворенні права [11, с. 727].

Розвиток правоутворення – невід'ємна властивість утворення права як елементу правової системи та соціально зумовленого явища. Розвиток правової сфери життя суспільства – це багаторівневий, різноплановий та багатоетапний процес, що відображає особливий стан правового життя

суспільства, який відзначається якісними, комплексними, невідворотними і цілеспрямованими змінами властивостей правової системи та її окремих елементів (у тому числі й утворення права. – Т. Д.) [12, с. 177]. Розвиток – це категорія, що характеризує зміни властивостей того або іншого явища, який притаманний системним явищам, забезпечуючи зміни як властивостей самих явищ, так і системних утворень в цілому [13, с. 521-523], тим самим сприяючи збагаченню, поліпшенню, оптимізації та удосконаленню відповідної сфери функціонування [14, с. 158]. За своїм значенням слово «розвиток» вживається для позначення конкретного процесу, за результатами якого відбувається зміна якісних властивостей явища, перехід від одного якісного стану до іншого [15, с. 1232]. Водночас смислове значення «розвитку» як категорії філософії, пов'язане із характеристикою невідворотних, закономірних змін матеріальних та ідеальних об'єктів, що призводить до появи нового якісного стану зазначених об'єктів. Він заснований на виникненні, трансформації або позбавленні об'єктів відповідних елементів, зв'язків між ними, що призводить до появи нових, зміни або позбавлення існуючих якісних характеристик об'єкта.

Висновки. Отже, говорячи про стан розвитку досліджуваних явищ, в тому числі й правоутворення в Україні, матимемо на увазі, що стан розвитку відображає або результат розвитку, що виявляється у відповідних якісних особливостях об'єкта; або конкретний часовий проміжок чи момент розвитку об'єкта, що так само виявляється у його відповідних якісних особливостях. Стан розвитку процесу правоутворення зумовлений не лише об'єктивними закономірностями, а й суб'єктивними аспектами, пов'язаними із впливом на процес утворення права самих суб'єктів правоутворення. Можна зробити висновок, що «стан розвитку» щодо явища правоутворення характеризує утворення права як реальний феномен, який під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів набуває, змінює або позбавляється якісних особливостей, тим самим впливаючи на якісні особливості всієї системи явищ правової реальності. З точки зору методології наукового пізнання правоутворення, його здатність до розвитку визначає і наявність відповідних станів розвитку на конкретний часовий момент, і ці стани можливо встановити та охарактеризувати за допомогою засобів правового моніторингу. Отож, сучасний стан розвитку правоутворення в Україні крізь призму пізнавальних можливостей правового моніторингу дозволяє:

- по-перше, встановити і охарактеризувати коло, зміст і характер впливу умов і обставин життєдіяльності суспільства, його політико-правової організації на утворення права в Україні;
- по-друге, розкрити його як самостійний аспект пізнання утворення права, що відображає якісні особливості утворення права в Україні на сьогодні в частині набуття нових, зміни або втрати існуючих якісних особливостей;
- по-третє, визначити доцільність застосування конкретного методологічного підходу до аналізу та характеристики сучасного стану розвитку правоутворення в Україні, засновуючись на пізнавальному потенціалі відповідного методологічного підходу;
- по-четверте, встановити перспективи розвитку утворення права в Україні та закласти основи для вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо шляхів удосконалення утворення права в Україні.

Список використаних джерел

1. *Богмацера Э. В.* Правообразовательный процесс и роль в нем судебной практики : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. М., 2007. 206 с.
2. *Теорія держави і права* : навчальний посібник / Упоряд. Л. М. Шестопалова. К. : Прецедент, 2006. 224 с.
3. *Онищук І. І.* Проблеми вдосконалення нормативно-правового регулювання вимог до юридичної техніки. *Юридична України*. 2011. № 6 (102). С. 22-27.
4. *Придворов Н. А., Трофимов В. В.* Правообразование и правообразующие факторы в праве : монография. М. : Норма : ИНФРА-М, 2012. 399 с.
5. *Олійник А. С.* Організаційно-правові питання забезпечення законодавчої діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. К., 1998. 207 с.
6. *Трохимчук М.* Питання удосконалення техніки юридичного нормотворення. *Юридичний вісник України*. 2004. № 1-2. С. 7-11.
7. *Шумаков А. И.* Взаимообусловленность законотворческого и законодательного процесса в контексте современного российского правотворчества. *Государственная власть и местное самоуправление*. 2006. № 4. С. 13-18.

8. *Теория государства и права* : учебник / В. К. Бабаев, В. М. Баранов, Н. В. Витрук и др.; под ред. В. К. Бабаева. М. : Юристъ, 2003. 592 с.
9. *Тихомиров Ю. А.* Юридическое проектирование: критерии и ошибки. Журнал российского права. 2008. № 2. С. 3-9.
10. *Калинин А. Ю.* Правообразование в России: понятийно-категориальный и структурно-функциональный состав (историко-теоретическое исследование) : дисс. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. СПб, 2010. 533 с.
11. *Соколова А. А.* Социологические аспекты стратегии законотворчества. Юридическая техника. 2015. № 9. С. 726-728.
12. *Романов И. Б.* Правотворческая политика как правовая категория современной юридической науки. Экономика, социология и право. 2014. № 1. С. 177-180.
13. *Алексеев П. В.* Социальная философия : учебное пособие. М. : ООО «ТК Велби», 2003. 256 с. URL : http://www.libma.ru/filosofija/socialnaja_filosofija_uchebnoe_posobie/p4.php. (дата звернення 03.12.2016 р.).
14. *Российская правовая политика* : курс лекций; под ред. Н. И. Матузова, А. В. Малько. М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. 378 с.
15. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* / Укл. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

References

1. *Bohmatsera Э. В.* Pravoobrazovatelnyi protsess y rol v nem sudebnoi praktyky : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.01. M., 2007. 206 s.
2. *Teoriia derzhavy i prava* : navchalnyi posibnyk / Uporiad. L. M. Shestopalova. K. : Pretsedent, 2006. 224 s.
3. *Onyshchuk I. I.* Problemy vdoskonalennia normatyvno-pravovoho rehuliuвання vymoht do yurydychnoi tekhniky. Yurydychna Ukrainy. 2011. № 6 (102). S. 22-27.
4. *Prydvorov N. A., Trofymov V. V.* Pravoobrazovanye y pravoobrazuiushchye faktory v prave : monohrafiya. M. : Norma : YNFRA-M, 2012. 399 s.
5. *Oliinyk A. S.* Orhanizatsiino-pravovi pytannia zabezpechennia zakonodavchoi diialnosti v Ukraini : dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.02. K., 1998. 207 s.
6. *Trokhymchuk M.* Pytannia udoskonalennia tekhniky yurydychnoho normotvorennia. Yurydychnyi visnyk Ukrainy. 2004. № 1-2. S. 7-11.
7. *Shumakov A. Y.* Vzaymoobuslovlennost zakonotvorcheskoho y zakonodatel'noho protsessa v kontekste sovremennoho rossiyskoho pravotvorchestva. Ho-sudarstvennaia vlast y mestnoe samoupravleniye. 2006. № 4. S. 13-18.
8. *Teoriya gosudarstva y prava* : uchebnyk / V. K. Babaev, V. M. Baranov, N. V. Vytruk y dr.; pod red. V. K. Babaeva. M. : Yuryst', 2003. 592 s.
9. *Tykhomyrov Yu. A.* Yurydycheskoe proektyrovanye: krytery y oshybky. Zhurnal rossiyskogo prava. 2008. № 2. S. 3-9.
10. *Kalynyn A. Yu.* Pravoobrazovanye v Rossyy: poniatiyno-katehoryalnyi y strukturno-funktsyonalnyi sostav (ystoryko-teoretycheskoe yssledovanye) : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.01. SPb, 2010. 533 s.
11. *Sokolova A. A.* Sotsyolohycheskiye aspekty stratehyy zakonotvorchestva. Yurydycheskaia tekhnika. 2015. № 9. S. 726-728.
12. *Romanov Y. B.* Pravotvorcheskaia polytyka kak pravovaia katehoryia sovremennoi yurydycheskoi nauky. Ekonomyka, sotsyolohiya y pravo. 2014. № 1. S. 177-180.
13. *Alekseev P. V.* Sotsyalnaia fylosofiya : uchebnoe posobyе. M. : ООО «ТК Велби», 2003. 256 s. URL : http://www.libma.ru/filosofija/socialnaja_filosofija_uchebnoe_posobie/p4.php. (data zvernennia 03.12.2016 r.).
14. *Rossyiskaia pravovaia polytyka* : kurs lektsyi; pod red. N. Y. Matuzova, A. V. Malko. M. : TK Velby, Yzd-vo Prospekt, 2006. 378 s.
15. *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* / Ukl. V. T. Busel. Kyiv, Irpin : Perun, 2005. 1728 s.

Дідич Т. О. Моніторинг сучасного стану правоутворення в Україні: пізнавально-правові аспекти

У роботі розкрито актуальність наукового пізнання сучасного стану правоутворення в Україні. Визначено пізнавальну роль моніторингу як засобу пізнавальної діяльності. Встановлено наукове підґрунтя дослідження сучасного стану правоутворення в Україні. Узагальнено наукові погляди вчених, які стосуються розуміння особливостей сучасного стану правоутворення. Підсумовано, що в сучасній юридичній науці досліджувана проблема вивчається досить неоднозначно, що пояснюється значною дискусійністю категоріального розуміння правоутворення; суттєвою активізацією утворення права, що відбувається під впливом потреб сучасного стану суспільних відносин; невизначеністю перспектив утворення права, що зумовлено відсутністю єдиного доктринального концептуального тлумачення утворення права. Автором узагальнено сучасний стан розвитку правоутворення в Україні крізь призму пізнавальних можливостей правового моніторингу.

Ключові слова: правоутворення, правотворчість, формалізація права, правовий моніторинг, сучасний стан правоутворення.

Didych T. O. Monitoring the current state of law-formation in Ukraine: cognitive-legal aspects

The paper reveals the relevance of scientific knowledge of the current state of law-making in Ukraine. The cognitive role of monitoring as a means of cognitive activity is determined. The scientific basis of the research of the current state of law-formation in Ukraine is established. It is proved that an important element of scientific research is the cognitive aspects that characterize the investigated phenomenon or process as an element of reality, reflecting at the temporal level its current, actually existing at the time of knowledge, features. Their study enables to identify and generalize the current state of development of the investigated phenomenon or process, to carry out their critical analysis, to find out the existing disadvantages of functioning, to identify the prospects of development, formulate and substantiate the ways of their improvement. The indicated vector of scientific research is related to the establishment and synthesis of the features of the phenomenon under investigation or the process through the prism of their current state of development, which can be accomplished by conducting appropriate monitoring as a means of knowledge.

The author summarizes the scientific views of scientists concerning the understanding of the features of the current state of law-formation. It is concluded that in the modern legal science the problem studied is rather ambiguous, which is explained by the considerable discussion of the categorical understanding of the formation of law; significant activation of the formation of law, which takes place under the influence of the needs of the current state of social relations; the uncertainty of the prospect of the formation of law, due to the lack of a single doctrinal conceptual interpretation of the formation of law. The author summarizes the current state of development of law-making in Ukraine through the prism of cognitive possibilities of legal monitoring.

It is concluded that the development of the process of law-making is due not only to objective laws, but also to the subjective aspects associated with the influence on the process of formation of the right of the subjects of law-formation. One can conclude that the "state of development" in relation to the phenomenon of law-formation characterizes the formation of law as a real phenomenon, which, under the influence of objective and subjective factors, acquires, changes or deprives qualitative features, thereby affecting the qualitative features of the whole system of phenomena of legal reality. From the point of view of the methodology of scientific knowledge of the formation of law, its ability to develop determines the availability of appropriate developmental states at a specific time, and these states can be established and characterized by means of legal monitoring.

Key words: law-formation, law-making, legal formalization, legal monitoring, current state of law-making.

DOI: 10.33.66.3/2524-017X-2019-10-45-50

УДК 349.41

*Павло Федотович Кулинич,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України, завідувач сектору проблем
аграрного і земельного права Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України*

**МОНІТОРИНГ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН
В СИСТЕМІ ПРАВОВОГО МОНІТОРИНГУ:
ПОНЯТТЯ, СТАНОВЛЕННЯ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Постановка проблеми. Здійснюваний в Україні правовий моніторинг являє собою діяльність органів державної влади, фахівців у галузі права, громадських організацій юридичного спрямування зі спостереження, оцінки та вдосконалення нормативної правової інформації та практики її реалізації з метою підвищення ефективності правової системи. Відповідно у сучасній правовій доктрині України загальним об'єктом правового моніторингу на національному рівні визнається «...вся правова система, усі правові явища у межах кордонів держави, усі елементи механізму правового регулювання»[1, с. 92].

Аналіз останніх публікацій. Водночас правова система та механізм правового регулювання суспільних відносин мають досить складну структуру, що включає велику кількість відносно самостійних правових елементів, які також є предметом правового моніторингу. Тому в літературі розглядаються різні аспекти та види правового моніторингу, зокрема, правовий моніторинг як засіб вдосконалення нормативно-правових актів [2], як адміністративно-правовий засіб забезпечення